

Motion till riksdagen 2025/26:3428

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

Ett motståndskraftigt och hållbart svenskt lantbruk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa halverade arbetsgivaravgifter inom jordbruks- och livsmedelssektorn för att förbättra lönsamheten och möjliggöra bättre arbetsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa ett system för avbyttjänst inom lantbruket, likt den finska modellen, för att stärka lantbrukarnas möjlighet till semester och återhämtning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett generellt jordbruksavdrag för att förbättra lantbrukarnas ekonomiska villkor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en biopremie som kompenserar lantbrukare för prisskillnaden mellan fossil diesel och förnybara drivmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka investeringsstödet för klimatanpassningsåtgärder inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förberett system för krisstöd till lantbrukare vid extremväder, såsom torka eller översvämningar, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka självförsörjningsgraden av livsmedel till 80 procent, inklusive insatsvaror, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en ny livsmedelsstrategi med tydlig utgångspunkt i de nationella miljömålen och där mål för ekologisk produktion återinförs, folkhälsoperspektivet och konsumenternas roll integreras samt jordbrukets klimatanpassning och vattenhushållning ges en central plats, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av etableringslån riktat till unga lantbrukare som vill starta eller ta över gårdar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt berörda myndigheter att analysera hur delägarskap inom lantbruksföretag kan underlättas, utan att syftet med jordförvärvslagen urholkas, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur lånegarantier via Europeiska investeringsbanken kan användas för att stärka svenska bönders investeringar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en differentierad skatt på kött där antibiotika använts i produktionen, i syfte att gynna svensk djurhållning med låg antibiotikaanvändning, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk ursprungsmärkning av kött och andra animalieprodukter på restauranger och inom storkök och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en nationell satsning på rådgivning och utbildningsprogram för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en rådgivningscheck som lantbrukare kan använda för att anlita experter eller konsulter vid omställning och utveckling av gården och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta berörda myndigheter ta fram ett kompetensutvecklings- och rådgivningspaket särskilt riktat till unga och nya lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka spridningen av regenerativa jordbruksmetoder och skogsjordbruk samt öka kunskapen om ekologisk produktion och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka stödnivåerna till ekologiskt jordbruk samt naturbetesmarker och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett nationellt förbud mot PFAS i bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja trädgårdsnäringen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma och rikta jordbruksstödet så att även små och mellanstora gårdar får långsiktiga och hållbara villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta fossila subventioner med ett grönt avdrag som sänker skatten på arbete och företagande inom jordbruket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla beteskravet så att fler djurslag omfattas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ersättning för längre betestider och inkludera fler djurslag såsom tjurar, grisar, höns och kycklingar och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på för en utveckling av djurvälstånd ersättningar inom EU, så att de stärker snarare än missgynnar svenska bönder, och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samordna de berörda myndigheternas service gentemot lantbrukare genom en s.k. one-stop shop och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett administrativt stöd för bönder på små och mellanstora gårdar för administrativa tjänster och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett riktat stöd för innovationsjordbruk och nya hållbara bruksmetoder och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att relevanta myndigheter bör få i uppdrag att utreda hur ett riskdelningsinstrument för större klimat- och klimatanpassningsinvesteringar inom jordbruket ska utformas och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja svensk växtförädling för att utveckla utsäden anpassade till klimatförändringar och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja utvecklingen av växtproteinförädling för både livsmedel och foder och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdraga åt myndigheter att ta fram förslag för ökad integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja etableringen av bioraffinaderier för lokal produktion och förädling och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett stimulanspaket för ökad odling och förädling av proteingrödor i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa incitament för satsningar på forskning, innovation och marknadsutveckling för proteingrödor och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Sverige är självförsörjande på hållbart producerade biobränslen senast år 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla klimatpremien för arbetsmaskiner och utvärdera om stödnivån bör höjas för vissa maskiner och tillkännager detta för regeringen.

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla riktade stöd för ladd- och tankinfrastruktur samt för hantering av batterier till arbetsmaskiner och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tillgången på hållbara biodrivmedel för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta småskalig solvärme omfattas av det gröna avdraget och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa skatten på all egenproducerad el, även över 500 kW-gränsen, och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge närboende möjlighet att bli delägare i vindkraftsprojekt och rätt till arrende från bolagen och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt stöd vid konvertering från fossildrift för fordon och arbetsmaskiner i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kompensation för gödselgasens högre produktionskostnad jämfört med fossila alternativ och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa riktade skattelättnader som kompenserar för högre produktionskostnader vid hållbara metoder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att garantera långsiktiga statliga anslag till naturrestaurering och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omfördela medel från arealbaserade direktstöd till höjda miljöersättningar och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att premiera brukningsmetoder som ökar jordens bördighet och kolinlagring framför arealbaserade stöd och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja miljöersättningen till ängs- och betesmarker samt mosaikmarker och tillkännager detta för regeringen.

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera naturvårdsbränning, myrslåtter och hamling i stödet för restaurering av betesmarker och slåtterängar och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett undantag från återbeskogningsplikten i bryn mot jordbruksmark för att stärka den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett gemensamt nationellt ramverk för mätning och verifiering av kolinlagring i jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett system för ekonomisk kompensation till lantbrukare som ökar kolinlagringen i marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja investeringar i och produktion av biokol samt dess nedmyllning i jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utforma och ansvara för nationell samordning av bekämpning av invasiva växter respektive vattenlevande organismer och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en ny ersättningsmodell för rovdjursrivna djur som bättre speglar faktiska intäktsbortfall och merkostnader för lantbrukaren, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på forskning och utveckling av rovdjursavvisande stängsel och andra förebyggande åtgärder, ökad rådgivning samt en breddad stödmodell som även inkluderar arbetskostnader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Svenskt lantbruk

Det svenska lantbruket är en avgörande del av vår livsmedelsförsörjning och nationella beredskap. Samtidigt är näringen hårt pressad av ekonomiska utmaningar, hög arbetsbelastning, klimatförändringar och fortsatt fossilberoende. För att lantbruket ska kunna bidra långsiktigt till både matproduktion och klimatmål krävs politiska reformer som stärker ekonomin, arbetsmiljön och motståndskraften. Ett starkt, hållbart och

livskraftigt jordbruk i hela landet är avgörande för både beredskap, klimat och biologisk mångfald.

För att fler unga ska vilja satsa på lantbruket måste det framstå som ett framtidsyrke. Det handlar om att göra det möjligt att ta över gårdar, utveckla nya verksamheter och leva på sitt arbete som bonde. Samtidigt måste villkoren förbättras för de små och mellanstora gårdarna, som är ryggraden i ett levande jordbruk och som håller landskapet öppet i hela Sverige. Miljöpartiet vill bygga en politik som skapar framtidstro, stärker livsmedelsproduktionen och gör det attraktivt för nästa generation att bli lantbrukare.

Beredskap

Många minns oron som spreds i början av pandemin, innan vi riktigt visste vad som skulle hända. Människor bunkrade mat, inte bara för att ha hemma om man själv blev sjuk utan också för att man var orolig för hur mycket som skulle finnas att köpa när pandemin kom. Med facit i hand behövde vi inte oroa oss för tillgången till mat då, men den krisinsikten måste vara en viktig påminnelse när vi stärker Sveriges beredskap framåt.

För tillgången till mat är ett grundläggande behov. Men när klimatförändringarna slår ut skördar påverkar det både tillgången till mat och priset på den. Likaså när USA dragit igång ett handelskrig genom sina oberäknliga tullar. När konflikterna i världen ökar så blottar det sårbarheten och regeringens satsningar på civilt försvar räcker inte på långa vägar för att täcka de behov vi har av att stärka beredskapen när det gäller vår tillgång till mat.

Svenska bönder är navet i vår civila livsmedelsberedskap. Satsningar på lantbruket skapar också jobb och företagsmöjligheter i hela landet och bidrar till levande landsbygder. Sverige har dessutom starkare krav på miljö och djurvälstånd än många andra länder, vilket gör det svenska lantbruket extra värt att värna. Miljöpartiet vill se ett skarpt mål om stärkt självförsörjningsgrad på livsmedel, inklusive insatsprodukter såsom drivmedel, gödning och bekämpningsmedel, i Sverige.

Halverade arbetsgivaravgifter

Men svenska lantbrukare står inför stora ekonomiska utmaningar och pressas hårt av höga kostnader. Att minska kostnaden för att anställa personal är ett viktigt steg för att

underlätta för svenska lantbrukare att konkurrera med andra länder. Idag betalar en lantbrukare 31 procent i arbetsgivaravgift, vilket är betydligt högre än EU-snittet.

Vi behöver stärka hela den svenska livsmedelskedjan, från jord till bord, också via hela den breda mångfalden av producenter; mejerier, bryggerier, slakterier, packerier och andra livsmedelsproducenter. Många lantbrukare är också helt beroende av att nästa steg i livsmedelskedjan – förädlare och producenter – finns i närheten. Utan dessa fungerar inte kedjan. Miljöpartiet vill därför halvera arbetsgivaravgifterna för jordbruks- och livsmedelssektorn. Genom en halverad arbetsgivaravgift gör vi det lönsammare och lättare för alla dessa producenter att tillsammans skapa en stark, välfungerande livsmedelskedja. Om vi inte kan upprätthålla en stabil produktion av mat i fredstid, kommer vi att vara extremt sårbara vid en krissituation. Att sänka kostnaden för arbetskraft är ett bra första steg mot ökad självförsörjning.

Unga lantbrukare – framtidens bönder

En av de största utmaningarna för det svenska jordbruket är generationsskiftet. Många unga som vill bli lantbrukare möter höga ekonomiska trösklar när de vill starta eget eller ta över en gård. I takt med att lantbruksföretagen blivit allt större har även kraven på kapital och kompetens ökat, vilket gör det svårare för unga att etablera sig.

Samtidigt behöver Sverige fler aktiva lantbrukare för att trygga livsmedelsförsörjningen, öka självförsörjningsgraden och förvalta den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. För att detta ska vara möjligt måste politiken skapa bättre förutsättningar för unga att välja lantbruket som yrke och kunna driva livskraftiga företag på landsbygden.

Miljöpartiet vill därför införa etableringslån, underlätta delägarskap, nyttja lånegarantier via Europeiska investeringsbanken och skapa särskilda kompetenspaket riktade till unga. På så sätt kan fler unga komma in i branschen, utveckla sina verksamheter och bidra till en långsiktigt hållbar livsmedelsproduktion.

Motståndskraft i flera bemärkelser

Svenska bönder är en nyckel för både en rättvis omställning och stärkt beredskap och de bär en betydande del av den gröna omställningen på sina axlar. Samtidigt är svenska bönder en utsatt, ensam och snabbt minskande yrkesgrupp. Idag ställs också högre krav på den enskilde bonden att utöver de traditionella arbetsuppgifterna inom jordbruk

också utföra administrativt arbete inom ramen för jordbruksföretaget. Detta kräver att bonden, utöver att bemästra kunskaper inom jordbruk, också måste arbeta med juridik, administration och företagsekonomi. En nationell kartläggning av lantbrukares psykiska hälsa, genomförd av SLU och Lunds universitet på uppdrag av Jordbruksverket, visar att många lantbrukare har en mycket pressad arbetssituation. De mest belastande stressfaktorerna är regelkrångel och byråkrati, hög arbetsbörda, dålig lönsamhet och en osäker framtid.¹ Rapporten visar att endast 20 procent av lantbrukarna är nöjda med sina möjligheter till semester och återhämtning, medan 25 procent inte haft någon semester alls under det senaste året.² Psykisk ohälsa är särskilt utbredd bland unga lantbrukare, kvinnor, de med kort erfarenhet, djurproducenter och lantbrukare i Norrland.³ Detta visar på behovet av politiska åtgärder för att stärka arbetsvillkor, återhämtning och trygghet i yrket i hela Sverige.

Avlösarservice

Förr fanns ett fungerande system med avlösarservice i Sverige men det avvecklades i samband med den jordbruksreform som ägde rum då. Vårt grannland Finland har dock kvar ett liknande och utvecklat system där alla lantbrukare har möjlighet att nyttja avbytare ett visst antal dagar per år. Alla har rätt till återhämtning. Avlösare skulle det bli en ny yrkeskategori inom lantbruket som kan vara en väg in i yrket och vara attraktiva för unga. Dessutom skulle det öka Sveriges robusthet i händelse av kris eller krig då fler skulle vara utbildade för fler olika typer av lantbruk och djurskötsel. I dag är gårdarna ofta specialiserade och datoriserade och det krävs ofta en gedigen och mångfacetterad utbildning för att kunna hoppa in och sköta någon annans gård. Jag anser att vi bör lära av Finland och utreda om vi kan återinföra ett liknande avlösarsystem i Sverige.

Kunskap och rådgivning

Miljöpartiet vill också säkerställa en förmånlig konkurrensposition för svenska lantbrukare, påkallad av svenska varors höga standard. För att lantbruket ska kunna möta både klimatförändringar och nya krav på beredskap krävs mer än hårt arbete – det behövs kunskap och tillgång till rådgivning. Många lantbrukare vittnar om att det är svårt att hålla sig uppdaterad om forskning, regelverk och nya odlingsmetoder, särskilt när administrationen redan är betungande. Åtgärder för ökad krisberedskap kan många

gångar gå hand i hand med ökad klimatnytta, förbättrad lönsamhet och minskad belastning på ekosystemen. Utökad rådgivning och utbildningsprogram behövs för att fler lantbrukare ska få de kunskaper som krävs om hur beredskapen kan stärkas, och hur jordbruket ska förhålla sig till ett förändrat klimat.

Vi ser också en stor potential i grönsaks- och trädgårdsnäringen, inte minst ur beredskapsperspektiv. Trädgårdsnäringen definieras som en yrkesmässig produktion av grönsaker, köksväxter, prydnadsväxter, frukt och bär samt plantskoleväxter. Produktionen sker dels i växthus, dels på friland och kan ofta kombineras med andra verksamheter. Förutom att producera livsmedel så kan offentliga och privata trädgårdar och grönområden kan spela en central roll för att bevara en mångfald av växter. Här behövs en främjandeinsats för att öka kunskapen om trädgårdsnäringen och öka den inhemska produktionen och göra det på ett hållbart sätt.

Likasa behövs kunskapssatsningar på integreringen av regenerativa jordbruksmetoder, skogjordbruk och ökade kunskaper om bl.a. klimatvinsterna med ekologisk produktion, sett till den lägre kvävetillförseln och avsaknaden av nyproducerat reaktivt kväve som insatsmedel. Regenerativa jordbruksmetoder, skogsjordbruk och ekologisk produktion har visat stor potential att både binda kol, öka den biologiska mångfalden och minska behovet av fossilbaserade insatsvaror. Denna kunskap måste spridas bättre i hela landet, så att alla lantbrukare får tillgång till expertstöd oavsett var de verkar.

Genom att satsa på bred rådgivning, utbildningsprogram och lokalt tillgänglig expertis kan fler bönder ta till sig ny teknik, utveckla sin verksamhet och stärka lönsamheten.

Miljöpartiet vill därför införa rådgivningscheckar, nya utbildningsprogram och särskilda paket riktade till unga lantbrukare. På så sätt skapar vi framtidstro i yrket och ger nästa generation bönder verktygen att lyckas.

Vägen till Fossilfritt

Lantbrukets fossilberoende gör näringen sårbar för instabila oljepriser och försvårar klimatomställningen. Sverige har stor potential att producera biodrivmedel inhemskt, men regeringens försämrade villkor för biodrivmedelsproduktion har fördröjt utvecklingen. Genom ett jordbrukaravdrag och en biopremie som kompenserar för prisskillnaden mellan fossila och förnybara bränslen kan omställningen göras lönsam och minska beroendet av importerad fossil energi.

Klimatförändringarna är redan här, med återkommande torka, skyfall och översvämningar som särskilt drabbar jordbruket. En rapport från Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) visar att lantbruket kan minska sina utsläpp med över 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter (CO₂e) till 2030 och med 5–6 miljoner ton CO₂e till 2045, om investeringar i åtgärder genomförs i tillräcklig skala. De mest effektiva åtgärderna är ökad kolinlagring, fossilfria drivmedel och gödselmedel, fodertillskott som minskar metanutsläpp samt utbyggd biogasproduktion. Men rapporten konstaterar också att kostnaderna inte kan bäras av enskilda lantbrukare utan kräver politiskt stöd.

Detsamma kommer Klimatpolitiska rådet fram till i sin årliga rapport 2025 där de gör en fördjupning av jordbrukets klimatomställning. De skriver ”Kreditvärdigheten hos många svenska jordbrukare är svag till följd av låg lönsamhet. Det medför svårigheter för jordbrukare att få lån till större klimatinvesteringar i jordbruket. Ett effektivt sätt att stödja jordbruket kan därför vara satt staten tar en del av risken för större klimatinvesteringar.” Tillväxtverket har analyserat möjligheterna till riksdelningsystem och visat att det finns flera vägar att gå. Vi vill att relevanta myndigheter får i uppdrag att utreda hur ett riskdelningsinstrument för klimat- och klimatanpassningsinvesteringar ska utformas.

Små och mellanstora gårdar – ryggraden i ett levande jordbruk

En negativ trend i svenskt jordbruk är att antalet gårdar minskar och enheterna blir allt större. De små och medelstora jordbruken har en avgörande betydelse för livsmedelsförsörjningen, för öppna landskap och för att hålla hela landet levande. När dessa gårdar försvinner tappar vi inte bara produktion, utan också biologisk mångfald, lokal förädling och viktiga arbetstillfällen på landsbygden.

Miljöpartiet vill därför rikta särskilda stöd till små och mellanstora jordbruk. Genom att ersätta fossila subventioner med ett grönt avdrag kan vi stärka företagens lönsamhet och skapa fler arbetstillfällen. Ett högt ställt nationellt mål om självförsörjning av livsmedel ger dessutom riktning åt hela politiken.

Uppdatera livsmedelsstrategin.

En avgörande förutsättning för varje företagare är långsiktighet och förutsägbarhet. Den politiskt antagna livsmedelsstrategin har här spelat en viktig roll. År 2017 beslutade riksdagen, i bred politisk enighet, om en strategi som bland annat innehöll målet att öka

livsmedelsproduktionen samtidigt som miljö- och klimatmålen skulle nås. Det var en god början, och förväntningarna var högt ställda på att en uppdatering skulle fylla de luckor som fanns.

När regeringen år 2025 presenterade Livsmedelsstrategin 2.0 blev dock besvikelsen stor. Strategin innebär sänkta ambitioner på klimat- och miljöområdet, istället för de konkreta åtgärder som krävs för att möta de utmaningar vi står inför. Målet för ekologisk produktion har helt slopats, och kopplingen till folkhälsa och till de konsumenter som faktiskt ska äta maten är obefintlig. Inte heller redovisas hur klimatpåverkan från livsmedelskonsumtionen ska minska.

Därtill saknas ett helhetsgrepp kring jordbrukets vattenhushållning. Redan idag råder en växande konkurrens om vatten mellan primärproduktion, förädlingsindustri, samhällsinstitutioner och privata hushåll, en konkurrens som kommer att öka.

Den nya strategin innehåller få, om ens några, konkreta och mätbara mål. Risker är därmed stora att den reduceras till en hyllvärmare, fylld av vackra ord men utan faktiska åtgärder för en hållbar och robust livsmedelsproduktion. Regeringen har därmed misslyckats med att ta fram en livsmedelsstrategi som svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför. Vi anser därför att en ny strategi behöver tas fram, där klimat- och miljöambitioner stärks, folkhälsoperspektivet integreras och vattenfrågan ges en central plats. Arbetet måste ske i nära samverkan med berörda aktörer och med bred politisk förankring för att säkerställa långsiktighet och förtroende i alla led.

Djurvälfärd

Djurvälfärden är en konkurrensfördel för svenskt lantbruk. Djurprodukter från djur uppfödda i länder där djurhållningen fått skarp kritik vid EU:s djurskyddsrevisioner ska inte få säljas på den gemensamma marknaden, utan endast inom det egna landet. EU:s djurvälfärdsersättningar behöver utvecklas så att de ger ökade ekonomiska incitament för bättre djurvärld, och inte missgynnar svenska bönder för att Sverige har jämförelsevis stark djurskyddslagstiftning. Vi vill utveckla beteskravet så att fler djurslag får möjlighet till utevistelse och driva på för bättre djurskyddsregler inom EU. Det är dags att tjurar, grisar, höns och kycklingar ska få beta i hagen, böka i jorden eller plocka i gräset. Svenska bönder ska inte konkurreras ut av importerade produkter som bygger på sämre djurhållning. Fler djur ska få vara ute och vara ute längre tid.

Regelförenkling och minskad byråkrati

Ett av de största hindren för små och mellanstora gårdar är den administrativa bördan. Lantbrukare förväntas i dag hantera en djungel av regler och kontakter med många olika myndigheter. Medan stora företag ofta har råd att köpa in administrativ hjälp, blir det för mindre jordbruk en tung belastning som tar tid från själva produktionen.

För att fler ska vilja satsa på ett liv som lantbrukare måste regelverken bli enklare och mer rättvisa. Myndigheternas service bör samordnas och bönderna ges möjlighet att köpa in administrativ hjälp till rimliga kostnader. Lantbrukare ska kunna vara just lantbrukare, inte administratörer och jurister. Vi vill ge relevanta myndigheter i uppgift att samordna samtliga relevanta myndigheters administrativa och juridiskt rådgivande service gentemot den enskilde lantbrukaren i en så kallad one-stop shop, för att underlätta den enskilde lantbrukarens kontakt med myndigheter och införa ett administrativt stöd för bönder i små och mellanstora gårdar, i form av ett skatteavdrag för att köpa in administrativa tjänster.

Innovation och flexibilitet i jordbruket

För att fler ska våga satsa på lantbruk krävs också möjligheter att utveckla nya idéer och verksamheter. I dag innebär de stora investeringarna att många bönder sitter fast i en viss inriktning, vilket gör det riskabelt att byta spår eller testa nytt. Detta hämmar både innovationskraft och klimatanpassning.

Samtidigt står svensk livsmedelsproduktion inför stora förändringar. Vi behöver mer växtbaserat protein, fler klimatanpassade grödor och nya sätt att integrera växtodling och djurhållning. Här finns en enorm potential, men för att den ska realiseras krävs politiskt stöd till innovation, forskning och marknadsutveckling.

Miljöpartiet vill därför stödja svensk växtförädling, utvecklingen av växtproteinförädling, etableringen av bioraffinaderier och satsningar på forskning och innovation.

Energiförsörjning och klimatomställning i jordbruket

Jordbruket står för en betydande del av Sveriges utsläpp, men har också stor potential att bli en motor i klimatomställningen. Många bönder vill investera i förnybar energi, elektrifiering och hållbara drivmedel – men möts av ekonomiska och praktiska hinder.

Miljöpartiet vill därför skapa långsiktiga och tydliga villkor för omställning. Genom stöd till ladd- och tankinfrastruktur, fortsatt klimatpremie för arbetsmaskiner och ett grönt avdrag för småskalig solvärme kan fler bönder ställa om sina gårdar. Samtidigt måste tillgången på hållbara biodrivmedel säkras och egenproducerad el gynnas snarare än beskattas.

Delägarskap i vindkraft och stöd vid konvertering från fossildrift kan göra att lantbrukare både blir energiproducenter och får bättre ekonomi. Biogas och biokol är exempel på lösningar som kan minska utsläppen och stärka lönsamheten i hela landet.

Naturrestauration och biologisk mångfald

Svenskt jordbruk spelar en avgörande roll för att bevara den biologiska mångfalden. Ängs- och betesmarker är några av våra mest artrika miljöer, men riskerar att växa igen när lönsamheten för djurhållning försämras. För att dessa marker ska leva vidare krävs långsiktiga satsningar på miljöersättningar och riktade stöd.

Samtidigt måste jordbrukspolitiken styras om så att resurserna används mer effektivt. Istället för att baseras på arealstorlek bör stöden i högre grad premiera metoder som bygger bördighet och kolinlagring. Naturvårdsbränning, myrslätter och hamling är traditionella bruksformer som kan spela en viktig roll i att återställa naturen.

Ett nationellt ramverk för kolinlagring och ekonomisk kompensation till lantbrukare som bidrar till ökad kolinlagring kan skapa incitament för mer klimativänligt brukande.

Invasiva främmande arter

Ett annat hot är främmande och invasiva arter. Enligt Naturvårdsverket finns det 2000 främmande arter i Sverige varav 257 av dem har hög risk, det vill säga det är eller riskerar att bli invasiva. Dessa arter utgör ett växande hot mot ekosystemen, infrastruktur och människors hälsa, och kan leda till betydande skador på jord- och skogsbruket. Ett exempel på en art som väckt oro är blomsterlupinen, vars spridning på åkrar och ängar hotar att utkonkurrera inhemska grödor och påverka biodiversiteten negativt. När det gäller bekämpning av invasiva ryggradsdjur på land finns det en nationell samordning, där Naturvårdsverket är uppdragsgivare och Jägarförbundet utförare. Den samordningen och nationella överblicken saknas däremot på växt- och vattensidan där det är upp till varje länsstyrelse och markägare att utrota invasiva arter. Det gör att arter riskerar att sprida sig och att insatser som görs lokalt eller regionalt blir

ett slag i luften om det inte görs samma i närområdet. Därför behöver Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten få i uppdrag att ansvara för nationell samordning för bekämpning av invasiva växter respektive för vattenlevande organismer.

Rovdjursersättning och trygghet för lantbrukare

En levande landsbygd bygger också på trygghet för de som har djur. När tamdjur rivs av rovdjur innebär det inte bara lidande och ekonomiska förluster för lantbrukaren, utan också en känsla av otrygghet som kan göra att färre vill satsa på djurhållning.

För att stärka förtroendet för rovdjurspolitiken behövs bättre ersättningsmodeller och ökade satsningar på förebyggande åtgärder. Svenska bönder ska känna att de har samhället i ryggen när de tar ansvar för både djurhållning och biologisk mångfald.

Framtidens jordbruk

För att möta dagens utmaningar som bönder och lantbrukarestår inför behövs satsningar som både stärker lönsamheten, förbättrar arbetsvillkoren och underlättar klimatomställningen. Halverade arbetsgivaravgifter, en fungerande modell för avbytartjänst, ett jordbrukaravdrag och en biopremie kan skapa ekonomiska förutsättningar. Förstärkta investeringsstöd för klimatanpassning och ett förberett krisstöd vid extremväder kan skydda både livsmedelsproduktionen och lantbrukarnas trygghet.

Det svenska jordbruket är avgörande för vår framtid. Det är grunden för vår livsmedelsförsörjning, en nyckel i klimatomställningen och en förutsättning för levande landsbygder. Med rätt politik kan fler unga se lantbruket som ett framtidsyrke, fler gårdar leva vidare och hela landet bidra till att stärka både beredskap och biologisk mångfald. Miljöpartiet vill ge Sveriges bönder framtidstro, jordbruket ska vara en levande del av vår gemensamma framtid. Med dessa satsningar kan Sverige bygga ett motståndskraftigt, hållbart och fossiloberoende lantbruk som stärker livsmedelsberedskapen och tryggar produktionen i en tid av klimatförändringar och global osäkerhet.

Emma Nohrén (MP)

Linus Lakso (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Katarina Luhr (MP)

Amanda Palmstierna (MP)